

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Shoftim

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 5565 [1804/1805]

א

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9656

(יג) נאך איהם וואורדע ריכטער אין ישראל, עכרון דער זאָהן דעם פרעהזוניטר הילל. (יד) ער האָטע פֿירציג זעהנע אונד דרייסיג ענקל, דיא אויף זיבנציג עזעל ריטן, אונד ריכטטע ישראל אַכט יאהרע. (טו) עכרון דער זאָהן דעם הילל פֿאָן פרעתון שטארב, אונד וואורדע כגראַכן אים לאַנד אפֿרים אויף דעם בערגע עמלק.

יג (א) דיא קינדער ישראל פֿוהרן ווידר פֿאַרט בעזם צו טואן אין דען אויגן דעם עוויגן, אונד ער נאָב זיין דען פלשתים אין דיא הענדע, פֿירציג יאהרע לאַנג. (ב) דיא לעכטע איין מאָן אויס צרעה, פֿאַם שטאַטע דן, מיט נאָמן מנוח, וזינע פֿרויא וואָר אונפֿרוכטבאָר אונד האָטע קיינע קינדער. (ג) איינסט ערשין דיזער פֿרויא איין ענגל גאָטס אונד שפראַך: זיהע! דוא ביזט אונפֿרוכטבאָר באָר, דיאָסט קיינע קינדער, ווירסט אַכר שוואַנגר ווערדן, אונד אייגן זאָהן גבעהרן. (ד) פֿאַן איצט אָן, מוזט דוא דיר אין אַכט נעמן, דאָס דוא קיינן זיין, אָדר זאָנסט שטאַרקע גטרענקע טרינקעסט, אונד ניכטס אונדריינס גניסעסט. (ה) ווען דוא גון שוואַנגר ווירסט

אַחריו את־ישראל עכרון בן־הילל הפרעהזוני: (יד) ויהיו־לו ארבעים בנים ושלושים בני בנים רכבים על־שבעים עזרים וישפט את־ישראל שמנה שנים: (טו) וימת עכרון בן־הילל הפרעהזוני ויקבר בפרעתון בארץ אפרים בהר העמלקי:

יג (א) ויסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ויתגם יהוה ביד־פלשתים ארבעים שנה: (ב) והיא־איש אחד מצרעה ממשפחת הדני ושמנו מנוח ואשתו עקרה ולא ילדה: (ג) וירא מלאך־יהוה אל־האשה ויאמר אליה הנה־נא את־עקרה ולא ילדה והרית וילדת בן: (ד) ועתה השמרני

נא ואל־תשתי־יין ושכר ואל־תאכלי־כל־טמא: (ה) כי הנך הרה

באור

רשי

רו' לידוע: (יד) רכבים על שבעים עזרים, זכר את כל זה, להגיד רוב עשר, ורוב בניה, וכן בשופטים אשר זכר לפניהם.

יג (ב) ממשפחת, שנט, כי דרך הכתי' להחליף שנט באשכח, ולהפך, כמו בכל שנטו בנימן לאמר (להלן כ' י"ג). (ד) כל טמא, כמו שפירשו רו' ל דברי האסורי לגזיר. (ה) כי הנך הרה, לדעת מהר"י אברבנאל

מ כ ל ל י ו פ י

יג (ב) הדני, כיו"ד היח"ם: עקרה ולא ילדה, לתוספות באור: (ד) יין ושכר, כהרגומו חמר חרת ועתיק, וכדורו' ל מיון ושכר חיר, ר"א הקפר ברפי אומר יין

הָרָה וְיִלְדָהּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה
עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נִזְוֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה
הַנֶּעַר מִן־הַבֶּטֶן וְהוּא יִחַל
לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד
פְּלִשְׁתִּים : (ו) וַתָּבֵא הָאִשָּׁה
וַהֲאָמַר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ
הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמְרָאֵהוּ כַּמְרָאֵה
מִלֶּאךָ הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד וְלֹא
שָׁאַלְתִּיהוּ אִי־מִזֶּה הוּא וְאֵת־
שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי : (ז) וַיֹּאמֶר לִי
הַנַּךְ הָרָה וְיִלְדָהּ בֵּן וְעָתָה אֶל־
הַשָּׁתִּי וַיִּזֵּן וְשָׁכַר וְאֶל־הָאֲכָלִי
כָּל־טִמְאָה כִּי־נִזְוֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה
הַנֶּעַר מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ :
(ח) וַיַּעֲחֶר

רש"י

אם השער : (ו) ואל תחבלי כל טמא . דברים
האסורים

ווירסט , אונד איינן זאָהן גביהרסט ,
זאָדארף קיין שערמעסר אויף זיין הויפט
קאמן ; דער קנאָבע זאָלל איין גאָט ענט־
האַלטזאָמער זיין , פֿאַן מוטרלייבע אָן ,
ער ווירד דען אַנפֿאַנג מאַכן , ישראל
פֿאַן דער גוואַלט דער פֿל־שחים צו
בפֿרייען . (ו) דִּיאַ פֿרוֹיא קאָם נאָך
הויזע , ערצעהלטע איהרם מאָנע אונד
שפראַד : איין געטליכר מאַן איזט צו מיר
גקאמן , זיין אַויסזעהן וואָר וויא דאָן
אויסזעהן איינס געטליכע ענגלס , זעהר
פֿורכטבאַהר , איך פֿראַגטע איהן דאָ
הער ניכט , וואָהער ער זיין , אונד ער
זאָגטע מיר אויך זיינן נאָמן ניכט . (ז) ער
שפראַך צו מיר : דוא ווירשט שוואַנגר
ווערדן , אונד איינן זאָהן בקאמן , מוסט
פֿאַן נון אָן קיינן וויין , אָדר זאָנסט
שטאַרקע גטרענקע טרינקן ,
אונד ניכטס אונרײַנס עסן , דען דער
קנאָבע זאָלל גאָטע ענטהאַלטזאָם לעבן ,
פֿאַן מוטר לייבע אָן , ביז אַין זיינס
טאָרע

באור

טאָרע

יִהְיֶה פְּרוֹשׁ הַנַּךְ הָרָה בְּהוּא , לִכֵּן תִּשְׁמַעְתָּהּ
מִיַּד וְשָׁכַר , וְלֹא יִתְכַן לְפָרֶשׁ כֵּן , כִּי־תִנְגַּד זֶה
לְמַעַן שְׂאֵר הַמִּלְחָמָה לְמַעַלָּה , וְהַרְדִּית שְׂהוּא עֵתִיד , אִו יִהְיֶה כִּפֶּל לִשְׁן לְלֹא מוֹרָךְ לִכֵּן דַּעֲתִי כִּי־פִסּוּ
זֶה עַד־תִּכְאִי , וּמִלֵּת כִּי־מִוֹאֵס , וּתִשְׁכַּח הַתְּכֵאִי , וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה כִּי . וְכֵן מִתּוֹרַת יִלְדוֹת ,
מוֹרָכ־מִן־יִלְדוֹת וְאִמֵּר צוֹ לִשְׁן סוּעֵלֶת אַע־פ־שְׂאִינֵה עַד־יִין יִלְדֵת , לְכִּי שְׂאֵר הָרָה שְׂהוּ
תוֹאֵר כְּמוֹ יִי . יִי . סוּעֵלֶת , אִמֵּר גַּם יִי לִשְׁן סוּעֵלֶת בְּלִידָה , וְאִמֵּר בּוֹ לִי וַפְּעֻרָה לְכִי
שַׁעֲתִידָה לְלֵדֶת (רד"ק) . גוֹרָא שְׂאוֹד , כַּתֵּר רד"ק כִּי־הַמֶּן בְּנִי־אֵדֶס חוֹשֵׁנִין יִי . יִי־הַמִּלְחָמָה
גוף

מכיל יופי

יין זה מווג, שכר זה חי : (ה) הנך הרה , התי' הרה : וילדה , כו' , אומן הרומה
למרובע , ע' בסו' ל"א , וכסו' פ"ו כהב , ונמצא בס' מדויקים בי' הבן רגושה , וא"כ
אינו נקשר וילדת עס בן שא"כ הי' צ"ל רפה אלא נקרא בעצמו בשני השואי נחי' ככל
שני השואי' במלח ההפסק שהם נחים : ומורה , הוא התער , וכתי' ומספר :
(ו) שאחיהו , חי' דק האלק במקום הפתח : (ז) כל טמא , פי' מניעה , כל דבר
הנמנע מן הנזיר , וכן אמרו ו'ל מאי כל טמאה , א"ד יצחק רביר' אמי חנא דברים
האסורים לנזיר , ולפי שהדבר הטמא נמנע , אמר לשון טופאה על הדבר הנמנע :
נזיר

טאָדע . (ח) דאָ פֿלעהטע מנוח צום
 עווען אונד שפראך : אַ מיין גאָט !
 לאַס דאָך דען געטליכן מאַן , הענדראַ
 גואַנדט האַסט , ווידר צו אונס קאָמן ,
 דאָס ער אונס כלעהרע , וויאזוי אונס
 מיט דעם קנאַבן צו פֿרהאַלטן האַבן , דער
 גבאַהרן ווערדן זאָלל . (ט) גאָט ער
 הערטע מנוח'ס גבעהט , אונד דער ענגל
 גאָטס קאָם ווידר צור פֿרויאַ , אַלס וואַ
 עבן אים פֿעלדע זאָס , אַבך איהר מאַן
 מנוח וואַר ניכט בייאַ איהר : (י) דאָ
 איילטע וואַ פֿרויאַ , ליף היין , צייגטע
 עס איהרס מאַנע אַן , אונד שפראַך ,
 זיהע ! דעה מאַן לעסט זיך ווידר זעהן ,
 דער נייליך צו מיר גקאָמן (יא) מנוח
 מאַכטע זיך אויף , פֿאַלגטע ווינד פֿרויאַ ,
 קאָם צו דעם מאַנע היין , אונד שפראַך
 צו אונחם : ביזט דואַ דער מאַן , דער
 דואַ מיט דער פֿרויאַ גרעדט האַטעסט ?
 ער אַנטוואַרטטע : איך בין עס .

(יב) מנוח שפראך : גזעצט דינינע וואַרטע
 טרעפֿן איין , וואַס זאָלל דען דיא
 בשטימונג דעם קנאַבן זיין , דאַרנאָך וויר
 דאָ

באור

נוף וזכרתי כורה מורא . (ח) היולד , העתיד
 להולד (רש"י) . אשר בא ביום שי , פי' רד"ק
 יד"י בזה היום , וכן ת"י ביוםא דיכי . וקו"ל
 אחרובת"ר פ' כשא אינו אומר אשר בא לי היום
 אלא ביום , מלמד שלא כראה המלאך אלי' עד למחר ,
 בתפילת הבוקר . (יא) אחרי אשתו , לדעת מהר"י אברבנאל , הלך מנוח אחרי אשתו הרחק
 ממנה , לדעת האים מה טיבו , אס זך וישר פעלו . ולפי פשוטו הלכה אשתו להורות לפסניו
 אל המקום אשר כראה עס אים הארים . ורש"י פי' אחרי ענתה , והכי מסיק בגמ' . ותרגומי
 משתמע לתרי אפי . (יב) עתה יבוא דברך , כת"י כאן יתקיימן פתגמך . מה יהיה משפט
 הכער ומעשהו , כתב רש"י מה חוי למענד לעולימא ומה נעביד ליה , וכראה שלקח זה
 מתרגום יונתן , הגם שלא נמצא זה הלשין בת"י שלפנינו , וגם דעת רד"ק כת"י . אך לפ"ז יהי'
 מלח

(ח) ויעתר מנוח אל יהוה
 ויאמר בי אדוני איש האלהים
 אשר שלחת יבואנא עוד
 אלינו ויורנו מהנעשה לנו
 היולד : (ט) וישמע האלהים
 בקול מנוח ויבא מלאך האלהים
 עוד אל האשה והיא ישבת
 בשדה ומנוח אישה אין עמה :
 (י) ותמקה האשה ותריץ ותגיד
 לאישה ותאמח אליו הנה נראה
 אלי האיש אשר בא ביום אלי :
 (יא) ויקם וילך מנוח אחרי
 אשתו ויבא אל האיש ויאמר לו
 האתה האיש אשר דברת אל-
 האשה ויאמר אני : (יב) ויאמר
 מנוח עתה יבא דברך מה יהיה

משפט

רש"י

כאסורים לבזר : (ח) לבער , סוולד . העתיד
 להולד : (יא) אחרי אשתו , אחר ענתה :
 (יב) מה יהיה משפט הכער ומעשהו , מה חוי
 למענד

לפי שמנוח לא התפלל עד למחר
 בתפילת הבוקר . (יא) אחרי אשתו , הלך מנוח אחרי אשתו הרחק
 ממנה , לדעת האים מה טיבו , אס זך וישר פעלו . ולפי פשוטו הלכה אשתו להורות לפסניו
 אל המקום אשר כראה עס אים הארים . ורש"י פי' אחרי ענתה , והכי מסיק בגמ' . ותרגומי
 משתמע לתרי אפי . (יב) עתה יבוא דברך , כת"י כאן יתקיימן פתגמך . מה יהיה משפט
 הכער ומעשהו , כתב רש"י מה חוי למענד לעולימא ומה נעביד ליה , וכראה שלקח זה
 מתרגום יונתן , הגם שלא נמצא זה הלשין בת"י שלפנינו , וגם דעת רד"ק כת"י . אך לפ"ז יהי'
 מלח

מכלל יופי

גויר אלהים , ענין פרושות : (ח) היולד , כשיהי' יולד , ותוא תאר כמו איננו אכל ,
 ונכתב

מִשְׁפַּט־הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂוָיו :
 (יג) וַיֹּאמֶר מֶלֶאךְ יְהוָה אֶל־מְנוּחַ
 מִכָּל אִשְׁרָאֵל אֵל־הָאִשָּׁה
 הַשָּׂמֶר : (יד) מִכָּל אִשְׁרָאֵל
 מִגִּבּוֹן הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וַיִּין וְשִׁכָר
 אֶל־הַיִּשָּׁה וְכָל־מִזְמָאָה אֶל־תֹּאכַל
 כָּל אִשְׁרָאֵל צִוִּיתִיהָ הַשָּׂמֶר :
 (טו) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל־מֶלֶאךְ
 יְהוָה בַּעֲצָר־הַנָּא אוֹתָךְ וְנַעֲשֶׂה
 לְפָנֶיךָ גְּדֵי עֵינַיִם : (טז) וַיֹּאמֶר
 מֶלֶאךְ יְהוָה אֶל־מְנוּחַ אִם־
 תַּעֲצֹרֵנִי לֹא־אֲכַל בְּלַחְמֶךָ וְאִם־
 תַּעֲשֶׂה עִלָּה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי
 לֹא־יָדַע מְנוּחַ כִּי־מֶלֶאךְ יְהוָה
 הוּא : (יז) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל־
 רִשִׁי מֶלֶאךְ

דאן פֿרהאלטן איינריכטן מיטן ?
 (יג) דארויף אנטווארטטע דער ענגל :
 דיא פֿרויא ענטהאלטע זיך נור אללעס
 דעסן , וואָפֿאָן איך איהר גואגט האָבע ;
 (יד) גניסע ניכטס פֿאָן אללעם , וואָן
 פֿאָס וויינשטאָקע קעמט , טרינקע קיינן
 וויין אָדר זאָנסט ברוישענדע גטרענקע ,
 עפע ניכטס אונריינס , אונד דהאלטע
 נור אללעס זאָ , וויא איך עס איהר
 בפֿאהלן האָבע . (טו) ערלויבע , שפראך
 מנוח צום ענגל דעס עוויגן , דאָס וויר
 דיך איין וועניג אויפֿהאלטן , אונד איין
 ציגנבעקליין פֿיר דיך צו ריכטן לאסן .
 (טז) דער ענגל דעס עוויגן אנטווארטטע
 דעס מנוח : ווען דוא מיך אויך אויפֿ־
 העלטסט , איך גניסע ניכטס פֿאָן דיין
 שפֿייזע ; דאָך , ווילסט דוא עס צום
 גאַנצאָפֿפֿר מאַכן , זאָ ברינג עס דעס
 עוויגן . (מנוח וואוסטע נעמליך ניכט ,
 דאָס עס איין ענגל דעס עוויגן וואָר .)
 (יז) מנוח שפראך צום ענגל דעס עוויגן :

וויא

באור

מלת משפט ומלת מעשה ענין אחד נכפל ללא
 כורך . ואומר חזי , כי טעם משפט כמו כה
 היה משפטו כל הימים (ש"א י"ז"א) , כלומר
 מה עתיד להיות משפט הנער ומנהגו (הוא בשעמינו) אשר לפיהו נגדלו , וכעשה כאשר
 הורת לנו . ויען כנולך , למה זה תשאל ? אך תשעור האשה מכל אשר אמרתי , ולא תחוס
 לבאים . וקרו' לזה כי' האכרסא , וכן תרגומתי . ולדעת רש"י ורד"ק שזכרתי ראוי לתרגם :
 (וויא זאל דיא ארט אונזרס פרהאלטנס מיט דעס קנאכן זיין) ? והמשכיל יבאר . (טו)
 נעצרה נא , שורש עזר תרננה פארותיו , וענינו כאן לשון עכוב , כחביריו , ועזר במילין
 (חיוב ד' ב') ואל יעצרה הנשם (מ"א י"ק מ"ד) . (טז) בלהמד , כל מאכל יקר' לחס .
 ואם תעשה עולה לה' , על הבשורה אשר בשרתך , כראוי וככון להיודות לו על הטיבה
 אשר אמר להטיב אתך , תעשה השק לעולה . כי לא ידע , ומאמר מוסר , ענינו , אמר
 מנוח מה שאמר לפי שלא ידע בו' . (יז) מי שמך , ולא אמר מה , כמשפט הלשון שלא לאמר
 מ

למינכד ליבוליא ומה נכביר ליה : (טו) כנזרה
 נא . כחוסף חומך אל הבית : (יז) כי יבא דברך
 חס

מכלל יופי

ונכתב בו"ועם הרגש , וכן אשר יולד לישראל : (טז) כי לא ידע , דבק עם נעצרה :
 (יז) דברך , קרוי כתיב דברך וא' הוא : וככדונך , פי' כי יבא דברך שיחאמת הדבר
 שבשרתנו

והיא איזט דיין נאמע ? דאמיט וויר ,
 ווען דייע פֿרהייסונג אין ערפֿילונג
 געהט , דיר עהרע ערצייגן . (יח) דא
 ערווידרטע דער ענגל דעם עוויגן : וואס
 פֿרעגסט דו? נאך מיינס נאמן ? ער
 בלייבט דיר פֿרבאָרגן . (יט) מנוח נאָם
 הירוויף דאָז ציגנבעקלן , אונד איין מעהל־
 אָפּפֿר , בראַכטע עס דעם עוויגן צו
 עהרן , אויף דעם פֿעלון דאָר , אונד
 דער ענגל טאַהט וואונדֿר , אים אַג
 גויזטע מנוח'ס אונד ווינר פֿרויא .
 (כ) אַלס נעמליך דיא פֿלאַמע פֿאַם
 אַלטאַרע גען הימל פֿוהר , ערהאַב זיך
 דער ענגל דעם עוויגן מיט , אין דער
 פֿלאַמע דעם אַלטאַרס , מנוח אונד
 זיינע פֿרויא זאַהן דיוס , אונד פֿילן אויף
 איהר אַנגויזט צור ערדע . (כא) וויא
 גון

באור

מי אלא על עצם חי מדבר, והשם אינו עצם ?
 ואם נאמר כי לפי שהיה רוחני אמר , כו' אין
 למלאך גוף והשם כמו העצם , הנה לא ידע
 מכוח שרוחני הוא עד שעלה ? ויש לפרש , לפי
 שהיה בעיני מנוח כגוף גדול וכבד , והאדם הגדול כודע בשמו שלא רואהו , והנה השם כמו
 העצם (רד"ק) . כי יבוא דברך , כת"י ארי יתקיימו פתגמך וניקרינך . ורש"י פירש אם יבוא
 לנו שליחות דבר מאתך משנדע וככיר את שמך וכבדנוך ונעשה מה שתשלח לנו . ויהיה תרגומו :
 (דאמיט , ווען עטווא איין אויפטרעג פאן דיר אן אונס קעמט , וויר איהן צו שעקן וויסן) .
 (יח) והוא פלאי , תואר למלת שם . י"ת והוא מפרש . כוונתו לדעת , מובדל ומוכרס מקומו ,
 כי השתנות החמרים סיבה לשמותם , בהם יוגדרו ויבדלו זה מזה , ולפי הבדל השתנותם יבדלו
 שמותם . ואם שכלים נפרדים כמלאכי מעל , כבדלים זה מזה באיכותם , ולפיהן בשמות
 נקראו , הנה קצרה דעת אנוש מהשיג ההבדל הנעלה והנשגב ההוא , לדעת שמותם . וראוי
 לתרגם : (ער איזט דיר צו ערהאבן) . (יט) ויעל , מהפעיל . ואמרו רז"ל הוראת שעה
 היתה , שכל זמן שהיה אוהל מועד בשילה באסרה הבנות . ומפליא לעשות , המלאך הי' מפליא
 לעשות בהוצאת האש מן הכור , ואכול הגדי והמנחה (רד"ק) . והרי"א פי' ומפליא מתעלם לעשו'
 ועם כל העלמתו מנוח ואשתו רואים . והיה תרגומו : (דער ענגל טאַהט גהיימיניספאל , דאך
 זאַהן מנוח אונד זיינע פֿרויא איהם צו) . (כא) ולא יסף

מכלל יופי

שבשרתנו , וכת"י ארי יתקיימו פתגמך וניקרינך , וי"מ , אם נרע שמך וכבדנוך :
 (יח) פלאי , בהעלם האף ואם היתה האף נראית הי' על משקל עברי , והוא שם
 תאך עס יו"ד היחם לשם אפלא : (כא) ולא יסף , כא מלעיל כמנהג : להראות ,
 בחורש

מלאך יהוה מי שמך כיריבא
 דבריה וכבדנוך : (יח) ויאמר לו
 מלאך יהוה למה זה השאל
 לשמי והוא פלאי (פליק) :
 (יט) ויקח מנוח את גדי העזים
 ואת המנחה ויעל על הצור
 ליהוה ומפליא לעשות ומנוח
 ואשתו ראים : (כ) ויהי בעלות
 הלהב מעל המזבח השמימה
 ויעל מלאך יהוה בלהב המזבח
 ומנוח ואשתו ראים ויפלו על-
 פניהם ארצה : (כא) ולא יסף

עוד

רש"י

אם יבא לנו שליחות דבר מאתך משנדע וככיר את
 שמך וכבדנוך ונעשה מה שתשלח לנו : (יח) והוא
 פלאי . מכונה תמיד הוא משתנה ואיני יודע למה
 משתנה

אם יבא לנו שליחות דבר מאתך משנדע וככיר את
 שמך וכבדנוך ונעשה מה שתשלח לנו . ויהיה תרגומו :
 (דאמיט , ווען עטווא איין אויפטרעג פאן דיר אן אונס קעמט , וויר איהן צו שעקן וויסן) .
 (יח) והוא פלאי , תואר למלת שם . י"ת והוא מפרש . כוונתו לדעת , מובדל ומוכרס מקומו ,
 כי השתנות החמרים סיבה לשמותם , בהם יוגדרו ויבדלו זה מזה , ולפי הבדל השתנותם יבדלו
 שמותם . ואם שכלים נפרדים כמלאכי מעל , כבדלים זה מזה באיכותם , ולפיהן בשמות
 נקראו , הנה קצרה דעת אנוש מהשיג ההבדל הנעלה והנשגב ההוא , לדעת שמותם . וראוי
 לתרגם : (ער איזט דיר צו ערהאבן) . (יט) ויעל , מהפעיל . ואמרו רז"ל הוראת שעה
 היתה , שכל זמן שהיה אוהל מועד בשילה באסרה הבנות . ומפליא לעשות , המלאך הי' מפליא
 לעשות בהוצאת האש מן הכור , ואכול הגדי והמנחה (רד"ק) . והרי"א פי' ומפליא מתעלם לעשו'
 ועם כל העלמתו מנוח ואשתו רואים . והיה תרגומו : (דער ענגל טאַהט גהיימיניספאל , דאך
 זאַהן מנוח אונד זיינע פֿרויא איהם צו) . (כא) ולא יסף

עוד מלאך יהוה להראה אל-
 מנוח ואמר אשתו אז ידע מנוח
 כי מלאך יהוה הוא :
 (כב) ויאמר מנוח אל-אשתו
 מות נמות כי אלהים ראינו :
 (כג) ותאמר לו אשתו לו חפץ
 יהוה להמיתנו לא לקח מידנו
 עלה ומנחה ולא הראנו את-
 כל-אלה ובעת לא השמיענו
 כזאת : (כד) ותלך האשה בן
 ותקרא את-שמו שמשון ויגדל
 הנער ויברכוהו יהוה :
 (כה) ותחל רוח יהוה לפעמו

רש"י במחנה

נון דער ענגל דעם עויגן , דעם מנוח
 אונד זינד פרויא ניכט מעהר זיכטבאך
 ווארד , אונד מנוח דאן מערקטע דאס
 עם איין ענגל דעם עויגן וואר .
 (כב) דא שפראך מנוח צו זינד פרויא :
 וויר זינד דעם טאדעס ! וויר האבן איין
 געטליכס וועזן גזעהן . (כג) זיינע פרויא
 אבר ערווידרטע : וואללטע דער עויגע
 אונד טאד , זא ווירדע ער קיין גאנץ אונד
 מעהלאפפער פאן אונס אנגנאמן האבן ,
 העטע אונס דיוס אללעם ניכט זעהן ,
 ניכט הערן לאסן , וואס וויר זא עבן
 פראנאמן . (כד) דיא פרויא גבאהר
 אייגן זאהן , אונד נענטע איהן שמשון .
 דער קנאבע וואוכס הראן , אונד דער
 עויגע זעגנטע איהן . (כה) נון פינג
 איין גייסט פאם עויגן אן איהן צו
 באונרוהיגן

באור

ישף, דנקעס אז ידע , וטעס ולא יסף
 על המראה ההיא בעצמה, כלומר עלה בלהב
 המזבח ולא נראה להם עוד, אז ידע כי מלאך
 הוא (רד"ק) . וכן דנק הפסוק הזה לשל
 אחריו, והשעור: כאשר לא יסף המלאך להראות,
 א אשר אז ידע מנוח כי מלאך הוא, אז אמר
 א אשתו מות נמות כו' . (כג) ובעת זו, כלומר כאשר
 אכחנו באים מזמזע (זא עבן) ושעור הכתוב,
 לא השמיענו כזאת אשר שמענו בזו הרגע . (כה)
 לפעמו, אמרו רבותינו ל"ל (בסוטה ט' ב')
 היתה רוח נבואה מקשקשת לפניו כזב, ויהי
 לפעמו מן ותפעס רוחו (בראשית מ"א ח')
 וזס פירושו היתה רוחו מתנדדת, לא מצאח
 מנוח, כי גדלה תשוקתה לדעת פתרון החלוס,
 וכן כאן, כ"ש הרלב"ג החלה רוח גבורה שהיה
 בו מאת הש"י לפעמו, שפעס היה חושב להלח'עס
 פלשתי, ופעס חושב להמנע, כפעמין זה שמכה
 אילך ואילך . ורש"י פ"ל לפעמו, לכו' בקרבו
 לפעמי, ויהיה תרגומו: (דער גייסט דעם
 עויגן קאס צו וויילן איבר איהן) . ואפשר לומר
 שהכתוב הזה מקובר אל הקודם, ושעורו ויגדל
 הנער ויברכהו ה', אז ותחל רוח כו', ויהי תרגומו:
 (אלס דער קנאבע הראוואוכס, אינד דער עויגע

משתנה היום : (כג) ובעת הזאת לא השמיענו
 כזאת . לא הי' משמיענו כשורה זו אם רחויים אכנו
 למות : (כה) לפעמו * לנח בקרבו לפעמים :
 יד (ד) כי

מכלל יופי

בחולם, כמו בשלמים הנחן : (כג) לו חפץ, פועל עבר : (כה) לפעמו,
 לשברו ולכתתו, ובפי' ח' ושריאת רוח גבורה מן קדם ה' לתקפותי, ויהי פי' לחוקו
 הפך נפעל והתפעל שהוא הסרת כח ושביר' האיברים [וכשרש פעם בשם ר' יונה פי'
 מענין זאת הפעם, החלה הנבוא' לבוא אליו פעם ראשונה, ויתכן לפרשו מענין פעמי
 מרכבותיו מו א יס א

כאנדרוהיגן , אין מחנה דן , צווישן
 צרעה אונד אשתאול .
 יד (א) שמשון גינג אינעם נאך
 חמנחה הינאכ . היר גפיל איהם
 איין פרויענציימר פאן דען טעכטערן דער
 פלשתים . (ב) ער גינג הוננדיק , ענט-
 דעקטע עס וויינן עלטרן , שפראך : איך
 האבע מיר צו חמנחה איינע פרוי א-
 זעהן , פאן דען טעכטערן דער פלשתים ,
 איך ביט ! נעמט זיא מיר צו פרויא .
 (ג) זיינע עלטרן שפראכן צו איהם :
 גיבטס עטווא אונטער דען טעכטערן דיינר
 פרוואנדטן , אונד אונטער אללען טיינן
 לאנדסלייטן , קיינע פרויא פיר דיך ,
 דאס דוא הינגעהסט , איינע פרויא צו
 געבן , פאן דען אונגשניטנן פלשתים ?
 אכר שמשון שפראך צו זיינס פאטר :
 נור דיוע נים מיר , זיא גפעלט מיר איינ-
 מאל . (ד) פאטר אונד מוטר וואוסטן
 ניקט דאס עס פאס עוויגן זאגפיגט זווא ,
 ער

במחנה דן בין צרעה ובין
 אשתאול :
 יד (א) וירד שמשון חמנחה
 וירא אשה בחמנחה
 מבנות פלשתים : (ב) אער
 ינד לאבנו ולאמו ויאמר אשה
 ראיתי בחמנחה מבנות
 פלשתים ועתה קחואתה לי
 לאשה : (ג) ויאמר לו אביו
 ואמו האין בבנות אחיה ובכל-
 עמי אשה כיהאחה הולך לקחת
 אשה מפלשתים הערלים
 ויאמר שמשון אל אביו אותה
 קחלו כיהיא ושרה בעיני :
 (ד) ואביו ואמו לא ידעו פי

מיהוה היא כיהאנרה הוא

מבקש

כאור

רשי

עווינע איהן נזענט האטע , דא פינג כו')
 במחנה דן , הוא המקי' כנחלת יהודה הנאמר
 עליו על כן קראו למקום מחנה דן (לפ' י"ט י"ב) וכן בתכ' ד"ק וד"א)
 יד (א) וירד חמנחה , וכתוב הכה חמ' עולה תמנחה ? (בראשית ל"ט י"ג) , (ר' שמואל בר
 כהנא אמר שתי תמנחות היו , רב פפא אמר חדא הוה , דחתי מהאי גיסא יבודה , ודחתי
 מהאי גיסא עליה , כן איתא במוטה דף י"ד ע"א) . ובראש לקיים דברי רשב"ג שאני מקומית
 היו , והנאמר כאן לא תמנחה שמו אלא תמנחה , וכן מבאנו בנחלת בני דן ואלוהן ותמנחה (י"ט
 י"ט ע"ג) , וכאן וירא אשה בתמנחה , אשה ראיתי בתמנחה , עד כרמי תמנחה . וי
 וירד שמשון תמנח' , וכן להלן פסוק ה' חסר אות השימוש , כמו ויבואוהו ירושלים (נעיל' ח"ו)
 וכמוהו הכנה במקרא . ואל"פ שהיה המקום לבני דן , נראה שיצטנו בו פלשתים לכי סהו ירושלים
 בישראל בעת ההיא . וירא , הטיבה בעיניו , ויראה בעיני חשך . (ד) תואנה , עלילה

יד (ד) כי מאנח הוא מבקש . עליל' להחנות
 עליו על כן קראו למקום מחנה דן (לפ' י"ט י"ב) וכן בתכ' ד"ק וד"א)
 יד (א) וירד חמנחה , וכתוב הכה חמ' עולה תמנחה ? (בראשית ל"ט י"ג) , (ר' שמואל בר
 כהנא אמר שתי תמנחות היו , רב פפא אמר חדא הוה , דחתי מהאי גיסא יבודה , ודחתי
 מהאי גיסא עליה , כן איתא במוטה דף י"ד ע"א) . ובראש לקיים דברי רשב"ג שאני מקומית
 היו , והנאמר כאן לא תמנחה שמו אלא תמנחה , וכן מבאנו בנחלת בני דן ואלוהן ותמנחה (י"ט
 י"ט ע"ג) , וכאן וירא אשה בתמנחה , אשה ראיתי בתמנחה , עד כרמי תמנחה . וי
 וירד שמשון תמנח' , וכן להלן פסוק ה' חסר אות השימוש , כמו ויבואוהו ירושלים (נעיל' ח"ו)
 וכמוהו הכנה במקרא . ואל"פ שהיה המקום לבני דן , נראה שיצטנו בו פלשתים לכי סהו ירושלים
 בישראל בעת ההיא . וירא , הטיבה בעיניו , ויראה בעיני חשך . (ד) תואנה , עלילה

מכלל יו פי

מרכבותיו , והטעם שהחל רוח ה' להוליכו ולהדריכו , ל"ש
 יד (ד) האנה , במשקל חהלה , אשה הוא טנחיו הלמ"ד , והויכח הקט"ף לחולש
 להרחיב